

A M A G Y A R K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Lindt György ügyvéd (3519 Miskolc, Isaszeg u. 3.) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Dr. Keserű Tibor ügyvéd (4090 Polgár, Kiss E. u. 3/B. fszt/2.) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen, hamis csekk teljesítéséből eredő igény megfizetése iránt indított perében, a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2006. szeptember 13-án meghozott 7.G.40.055/2006/13. számú ítélete ellen, az alperes részéről 14. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban, az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a fellebbezett rendelkezését pedig megváltoztatja és a felperes teljes keresetét elutasítja.

Mellőzi az alperesnek a felperes javára perköltség fizetésére kötelezését.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek, 15 napon belül 40 000 (Negyvenezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi továbbá a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 90 800 (Kilencvenezer-nyolcszáz) Ft feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s :

Az elsőfokú bíróság a 2006. szeptember 13-án meghozott, 13. sorszámu ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 1 513 770 Ft-ot és annak 2005. március 10-től a kifizetés napjáig járó évi 6% kamatát, valamint 181 654 Ft perköltséget. Ezt meghaladóan pedig a felperes keresetét elutasította.

A megállapított tényállás szerint 2004. decemberében az alperes, mint eladó megállapodást kötött egy magát D.M.-nak kiadó személlyel, egy kiskutya eladására, amelynek árát 400 angol fontban határozták meg. A vevő azonban - állítása szerint tévedésből - egy 4 000 angol fontról kiállított csekket küldött az alperesnek, amelyen kibocsátóként az A.G.S., kedvezményezettként az alperes, intézményezettként pedig az **Pénzintézet 1** került feltüntetésre.

Az adásvételi szerződés a vevő elállása miatt nem ment teljesedésbe. A szerződő felek pedig abban állapodtak meg, hogy az alperes a csekket beváltja és a foglaló levonása után fennmaradó összeget, a vevő részéről megjelölt személynek, a W.U. útján visszaküldi.

Az alperes a csekket 2005. február 8-án mutatta be a felperes ...i fiókjában, beváltás céljából, ahol az alperest arról tájékoztatták, hogy a kifizetésre legkorábban március 8-án kerülhet sor. Ez az időpont később március 10-re módosult, amikor a bank az alperes részére 1 346 405 Ft-ot kifizetett.

Ebből az összegből az alperes 100 000 Ft-ot megtartott, az ezen felüli összeget pedig a kért módon elküldte vevő által megjelölt személynek.

A felperes „külföldi partnere” az alperestől átvett csekket a 2005. március 9-én keltezett levelével teljesítetlenül visszaküldte a felperesnek arra hivatkozással, hogy a csekk „hamis gyanús”. Ez a levél a felperes Nemzetközi Bankműveleti Főosztályához 2005. március 11-én érkezett, amelyről a Bankműveleti Főosztály a ...i fiókot a 2005. március 21-én keltezett levelében értesítette.

A felperes ...i fiókja pedig 2005. március 22-én értesítette az alperest a csekk beváltásának sikertelenségéről, egyidejűleg felszólította „a banki veszteség megtérítésére”, amelynek az alperes nem tett eleget.

A felperes a keresetében 1 513 770 Ft tőke és annak 2005. március 10-től a kifizetés napjáig járó évi 11% mértékű késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes pedig a felperes keresetének teljes mértékben történő elutasítását kérte. A követelés összegét elismerte, vitatta azonban annak jogalapját.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét a tőkeösszeg tekintetében teljes mértékben, a késedelmi kamat tekintetében pedig részben alaposnak találta.

Megállapította, hogy a Genfben, 1931. március 19-én megkötött Csekkjogi Egyezmény kihirdetéséről szóló 1965. évi 2. számú tvr. (a továbbiakban: Tvr.) 14. cikke alapján az alperes csekkátruházónak tekintendő, „mert a nevére szóló csekket a felperesre ruházta át, forgatmánnyal”.

Megállapította továbbá, hogy a Tvr. 18. cikke, valamint „A csekkjogi szabályok közzétételéről” szóló 2/1965. (I.24.) IM. rendelet (a továbbiakban: Csr.) 40.§ (1) bekezdése, 44.§-a és 45.§-a alapján az alperes felelősséggel tartozik a felperes felé a csekk kifizetéséért, mivel „az alperestől, mint csekkátruházótól megvásárolt csekket nem fizették ki, amely tény a felperes megfelelő módon igazolt”.

Az alperes ellenkérelmében előadottakkal összefüggésben az elsőfokú bíróság hivatkozott arra, hogy az alperes a perbeli csekkel összefüggésben megkötött lakossági devizaszámla szerződés 2/1. pontjában kifejezetten elfogadta a felperes Üzletszabályzatában és a kondíciós jegyzékében foglaltakat, az okirat aláírásával pedig azok átvételét is elismerte. Ennek következtében - az elsőfokú bíróság megállapítása szerint - alaptalan volt az alperesnek az az állítása, hogy az Üzletszabályzat nem tekinthető a devizaszámla szerződés részének.

Az Üzletszabályzat tehát - az elsőfokú bíróság indokolása szerint a felek között létrejött szerződés részévé vált. Az Üzletszabályzat pedig ugyancsak deklarálta a felperes megtérítési igényét arra az esetre, ha a csekk a felpereshez teljesítetlenül érkezne vissza.

Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak az alperesnek a Ptk. 4.§ (4) bekezdésére való hivatkozását sem, mivel - álláspontja szerint - a jelen ügyben a speciális csekkjogi

szabályoknak volt elsőbbsége, a Ptk-nak az alperes által hivatkozott rendelkezésével szemben.

A felek között fennálló speciális csekkjogi jogviszonyra tekintettel az elsőfokú bíróság az adott esetben nem látott lehetőséget a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazására sem. Ennek megfelelően nem találta megalapozottnak az alperesnek a gazdagodás, illetőleg a visszakövetelés feltételeinek hiányára történt hivatkozását sem.

A Csr. 45.§-ába foglalt rendelkezés alapján ugyanakkor az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a felperest a tőkeösszeg után csak évi 6% mértékű késedelmi kamat illeti meg, ezért a kamat tekintetében a felperes ezt meghaladó keresetét elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen a sérelmezett határozat hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan pedig az ítélet megváltoztatását és a felperes teljes keresetének elutasítását kérte.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást hiányosan állapította meg, az abból levont jogi következtetések pedig tévesek voltak.

A tényállás megalapozatlanságának egyik indokaként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróságnak tisztáznia kellett volna, hogy a felperes a 2005. február 8-án bemutatott csekket miért csak március 10-én fizette ki, a közben eltelt több mint egy hónap alatt pedig a felperes miért nem ellenőrizte, hogy a csekknek van-e fedezete.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a tényállás megállapítása során nem vizsgálta, hogy a **Pénzintézet 2** 2005. március 9-én keltezett levele mikor érkezett meg a felpereshez, az miért csak március 11-én került iktatásra a felperes ...i irodájában, illetőleg a ...i iroda arról miért csak 12 nap múlva tájékoztatta a ...i fiókot. Hivatkozott arra, hogy amennyiben a felperes már 2005. március 9-én tudomást szerzett az angol bank értesítéséről, úgy március 10-én a csekkre jogszerűen kifizetést már nem teljesíthetett volna.

Az alperes állítása szerint az elsőfokú bíróság tévesen állapította meg azt is, hogy a felperes Üzletszabályzata a felek között létrejött devizaszámla szerződés részévé vált. Arra ugyanis - szerinte - csak akkor kerülhetett volna sor, ha a felperes „kifejezett figyelemfelhívó tájékoztatást” adott volna számára az Üzletszabálynak az általános banki gyakorlattól eltérő rendelkezéseiről, amelyre nem került sor.

Megalapozatlannak tartotta az alperes az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását is, hogy az adott esetben „a Csekkjogi Egyezményben rögzített óvatolás megfelelő módon igazolásra került”. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra, hogy a **Pénzintézet 2** részéről kiállított külföldi okirat nincs ellátva külföldi felülhitelesítéssel, ezért azt a Pp. 199.§ b.) pontja alapján bizonyítékként figyelembe venni nem lehetett volna.

Tévesnek állította az alperes az elsőfokú bíróságnak azt a megállapítását is, hogy a Ptk. 4.§ (4) bekezdésébe foglalt rendelkezés a jelen ügyben azért nem alkalmazható, mert annak lehetőségét a speciális csekkjogi szabályok kizárták. Álláspontja szerint a Ptk. hivatkozott rendelkezése olyan „kogens és imperatív szabályt tartalmaz, amely absztrakt módon minden jogszabály mögött mindig kell, hogy érvényesüljön”.

Az alperes fenntartotta azt az állítását, hogy a felperes a perbeli esetben nem úgy járt el, ahogy az egy hitelintézettől az adott helyzetben elvárható lett volna. Kellő körültekintés

mellett ugyanis időben észlelhette volna, hogy a csekk fedezetlen, ezért arra a kifizetést megtagadhatta volna.

Mindemellett a felperes - az alperes hivatkozása szerint - megsértette az 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 78.§ (1) bekezdésébe, valamint a saját Üzletszabályzata II/B/3. pontjába foglalt rendelkezéseket is. A kár tehát a felperes felróható magatartásának eredményeként következett be, ezért azt a felperesnek magának kell viselnie, tehát az alperesre nem háríthatja át.

Az alperes fellebbezésében foglaltak szerint az elsőfokú bíróság eljárási szabálysértést is elkövetett azzal, hogy a bonyolult, speciális ismereteket igénylő csekkjogi perben a jogi képviselő nélkül eljáró alperest a Pp. 3.§ (3) bekezdésében előírtaknak megfelelően nem tájékoztatta a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, valamint a bizonyítás sikertelenségének jogkövetkezményeiről.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és az alperesnek a másodfokú perköltségében történő marasztalását kérte.

A Debreceni Ítéltábla a felperes jogi képviselőjének a másodfokú tárgyaláson tett nyilatkozata alapján az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást azzal egészíti ki, hogy a **Pénzintézet 2** a felperes angliai számlavezető bankja, amely pénzintézet a címzett (**Pénzintézet 1**) nyilatkozata alapján értesítette a felperest arról, hogy a csekk „hamis gyanús”, ezért arra a címzett fizetést nem teljesített.

A felperes fellebbezése - az így kiegészített tényállásra is figyelemmel - alapos.

Az elsőfokú bíróság az alperes marasztalását arra a megállapítására alapította, hogy „az alperes csekkátruházónak tekintendő, mert a nevére szóló csekket a felperesre ruházta át, forgatmánnyal”.

Az elsőfokú bíróság tehát a felperest olyan csekkbirtokosnak tekintette, aki a Csr. 40.§ (1) bekezdése, 44.§ és 45.§-ai alapján jogszerűen érvényesíthetett megtérítési (visszkereseti) igényt a korábbi csekkátruházó alperes ellen, arra hivatkozással, hogy a címzett a részére bemutatott csekket nem egyenlítette ki.

A másodfokú bíróság megállapítása szerint az elsőfokú bíróságnak ez a jogi álláspontja téves, az alábbi indokok miatt:

A Csr. 14.§ (1) bekezdése szerint a megnevezett személyre szóló csekk, akár rajta van a kifejezett „rendeletére” záradék, akár nincs, csekkátruházás (forgatmány) útján átruházható.

A Csr. 14.§ (3) bekezdése szerint a csekk átruházható a kibocsátóra is, vagy bármely más kötelezettre. Ezek a személyek a csekket tovább átruházhatják.

A Csr. 15.§ (3) bekezdése szerint azonban a címzett részéről történő csekkátruházás semmis.

A Csr. 15.§ (5) bekezdése azt tartalmazza, hogy a címzettre szóló csekkátruházás csupán mint nyugta érvényes, kivéve azt az esetet, amikor a címzettnek több telepe van és az átruházás nem annak a telepnek a javára történt, amelyre a csekk szól.

A Csr. 31.§ (1) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy a csekknek valamely leszámolóhelyen történő bemutatása fizetés végett történő bemutatásnak számít.

A fenti rendelkezések helyes értelmezéséből az következik, hogy a felperes azáltal, hogy az alperes részéről számára átadott csekken feltüntetett összeget az alperesnek kifizette, a csekket beváltotta.

Ezért az adott esetben a felperest nem a Csr. 40.§ (1) bekezdése szerinti csekkbirtokosnak, hanem a címzett megbízottjának, tehát a címmel azonos jogi pozícióban lévőnek kellett tekinteni, akit azonban a Csr. 40.§ (1) bekezdésében meghatározott megtérítési igény érvényesítésének joga nem illette meg.

A Csr. 40.§ (1) bekezdésében foglaltak szerint a csekkbirtokos érvényesíthet megtérítési igényt a csekkátruházók, a kibocsátó és a többi kötelezett ellen, ha a kellő időben bemutatott csekket nem fizetik ki és a fizetés megtagadását (az 1,2,3. pontokban, valamint a (2) bekezdésben előírt módon igazolja).

Mivel a felperes, mint beváltó nem minősül csekkbirtokosnak, a visszkereseti igény érvényesíthetőségének további feltételeit már nem is kellett vizsgálni annak megállapításához, hogy a perbeli - a felperes által beváltott - csekk esetében a felperest az alperessel szemben (valamint a jogszabályban megnevezett további, a lehetséges kötelezettekkel szemben) a megtérítési (visszkereseti) igény nem illette meg.

A csekk fizetés végett való bemutatásával ugyanis a csekkjogi jogviszony megszűnt, amelyből az is következett, hogy a csekk többé már nem volt átruházható.

A Csr. ezért a csekk beváltását (a címzetre való forgatását) egyszerű nyugtának ismeri el (15.§ (5) bekezdés), amelyhez más jogkövetkezmények fűződnek, mint a csekk átruházásához.

A címzettnek, mint beváltónak tehát már nincs lehetősége a csekk továbbforgatására (Csr. 15.§ (3) bekezdés) és a részéről már teljesített kifizetés miatt a csekk korábbi átruházóival, vagy a kibocsátóval szemben megtérítési igényt sem érvényesíthet.

Ennek a lehetőségnek a biztosítása ugyanis a csekket, mint „fizetési papírt” - a váltóhoz hasonlóan - „hitelpapírrá” minősítené, „mert fedezet nélkül is kibocsáthatnának csekket, számítva arra, hogy a pénzügyi intézetnek csak később, a megtérítési igény alapján kell fizetnie”. (Economix Közgazdász Egyetem Rt., Bankjog a gyakorlatban 216. oldal)

A perbeli esetben tehát a felperest, mint a csekk beváltóját nem illette meg az a jog, hogy az alperessel szemben (a Csr. 40. és 48.§-ai alapján) megtérítési (visszkereseti) igényt érvényesítsen, miután a felperes (mint a címzett, utalványozott megbízottja), valamint az alperes (mint utalványos, kedvezményezett) között a csekkjogi jogviszony a csekk beváltásával megszűnt. Ezért a felperesnek a Csr. szabályaira alapított keresete nem volt megalapozott. A felperes ezért az alperessel szemben kizárólag a Ptk. általános szabályai alapján léphetett (volna) fel a kárának megtérítése iránt, amelyhez azonban a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a kára az alperes jogellenes és felróható magatartásával okozati összefüggésben következett be. Az alperest pedig az ilyen jogcímen való perindítás esetén értelemszerűen megillette (volna) az a jog, hogy bizonyítsa, úgy jár el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható volt és ezért a kártérítési felelősség alól mentesül.

A felperes azonban a per során nem tett olyan tényállítást, amelynek alapján az alperes terhére (a Ptk-n alapuló kártérítési felelősségéhez nélkülözhetetlen feltételként) jogellenes és felróható magatartás megállapítható lett volna (például nem hivatkozott arra, hogy az alperes közreműködött a csekkhamisításban). Ilyen tényállítás hiányában pedig az elsőfokú bíróságot a Pp. 3.§ (3) bekezdésében előírt (csak az eljárási jogokra vonatkozó) tájékoztatási kötelezettség sem terhelte. A felperesnek ugyanis magának kellett eldöntenie, hogy a perben érvényesített igényét milyen anyagi jogi jogszabályok és milyen indokok alapján követeli az alperestől. A bíróságnak pedig az így megjelölt igényről kellett határoznia, a Pp. 3.§ (2) bekezdésében foglaltak szerint.

A felperes alappal állította, hogy a devizaszámla szerződés alapján felléphetett az alperessel szemben a Ptk. 318. és 339.§-ára hivatkozással a kára megtérítése iránt, azonban, hogy a perindítása ezen a jogcímen eredményes lehessen, ugyancsak az alperes jogellenes és felróható magatartást kellett volna bizonyítania a csekk beváltásával összefüggésben keletkezett devizaszámla-szerződéses jogviszony során. A felperes pedig a per során ilyen tényállítást sem tett. Ezért a keresete ezen a jogcímen sem volt alapos.

A jogalap nélküli gazdagodásra hivatkozott igényérvényesítéssel összefüggésben pedig a Debreceni Ítéltábla mindenben egyetért az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtett jogi állásponttal, amelyre tekintettel a felperes keresete az alperessel szemben a Ptk. 361.§-ában foglaltak alapján sem lehetett eredményes.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes Üzletszabályzata a felek között létrejött devizaszámla szerződés részévé vált. Ennek a ténynek azonban - a fentiekben kifejtett indokokra tekintettel - a kereset megalapozottsága szempontjából nem volt jelentősége, mint ahogy annak sem, hogy a felperes a **Pénzintézet 2** értesítéséről mikor szerzett tudomást, továbbá annak sem, hogy a csekk kifizetésének megtagadását a felperes megfelelően igazolta-e, illetőleg a csekk beváltása során a felperes körültekintően járt-e el, ezért e kérdések vizsgálatát, mint szükségtelen a másodfokú bíróság mellőzte.

Mindezekre tekintettel a Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét (a keresetet részben elutasító rendelkezést) a Pp. 253.§ (3) bekezdése alapján nem érintette, a fellebbezett részét pedig a Pp. 253.§ (2) bekezdése szerint megváltoztatta és a felperes teljes keresetét elutasította.

Az alperes - az eredményes fellebbezése folytán - teljes egészében pernyertes lett. Ezért a Debreceni Ítéltábla egyrészt mellőzte az alperesnek a felperes javára elsőfokú perköltség fizetésre kötelezését, másrészt a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján a peresztés felperest kötelezte az alperes ügyvédi munkadíjból eredő másodfokú perköltségének megfizetésére, amelynek összegét a Pp. 79.§ (1) bekezdése alapján, hivatalból határozta meg, „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló, módosított 32/2003. (VIII.22.) IM. rendelet 3.§ (2) bekezdésének a.) pontjában, az (5) bekezdésben, valamint a 4/A.§-ban foglaltak figyelembevételével. Az elsőfokú eljárásban pedig az alperes jogi képviselő nélkül járt el, amelynek során igazolt perköltsége nem merült fel.

A peresztes felperes az elsőfokú eljárási illetékből és ügyvédi munkadíjból eredő saját perkoltségét a Pp. 78.§ (1) bekezdése alapján maga köteles viselni.

A felperest kötelezte a Debreceni Ítéltábla az állam javára az alperes illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt, „Az illetékekről” szóló, többször módosított 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 46.§ (1) bekezdésében meghatározott mértékű fellebbezési eljárási illeték megfizetésére is, az Itv. 64.§-a folytán alkalmazott 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 13.§ (2) bekezdése alapján.

Debrecen, 2008. február 20.

Erőss Károlyné Dr. Vajvoda Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Szűcs Lajos sk. előadó bíró, Dr. Riczu András sk. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-